

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 7.8.2014
COM(2014) 511 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

podle ustanovení čl. 67 odst. 1 nařízení (EU) č. 305/2011

Obsah

ZKRATKY POUŽITÉ V TÉTO ZPRÁVĚ	Error! Bookmark not defined.
SHRNUTÍ.....	3
1. Úvod.....	Error! Bookmark not defined.
2. Souvislosti.....	Error! Bookmark not defined.
3. Nařízení REACH a jeho důsledky pro stavební výrobky	Error! Bookmark not defined.
4. Vývoj a postupy vycházející z nařízení o stavebních výrobcích.....	Error! Bookmark not defined.
4.1 Mechanismus harmonizace	Error! Bookmark not defined.
4.2 Jak se lze přizpůsobit novým regulačním potřebám členských států?	Error! Bookmark not defined.
4.3 Od základního požadavku č. 3 a č. 7 k harmonizovaným technickým specifikacím	Error! Bookmark not defined.
5. Výsledky studie o konkrétních potřebách poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a debata	Error! Bookmark not defined.
5.1 Rámec studie.....	Error! Bookmark not defined.
5.2 Zjištění studie.....	Error! Bookmark not defined.
6. Závěry.....	Error! Bookmark not defined.

ZKRATKY POUŽITÉ V TÉTO ZPRÁVĚ

V této zprávě se často používají následující zkratky, jež jsou zde uvedeny pro snazší orientaci:

CEN	Evropský výbor pro normalizaci
CENELEC	Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice
CPR	Nařízení (EU) č. 305/2011 o stavebních výrobcích
DoP	Prohlášení o vlastnostech
EAD	Evropský dokument pro posuzování
EN	Evropská norma
EOTA	Evropská organizace pro technické posuzování
ETA	Evropské technické posouzení
REACH	Nařízení (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek
SVHC	Látka vzbuzující mimořádné obavy

SHRNUTÍ

Tato zpráva se předkládá v souladu s čl. 67 odst. 1 nařízení (EU) č. 305/2011¹ o stavebních výrobcích (CPR).

Pokud výrobce uvádí na trh stavební výrobek, na který se vztahuje harmonizovaná norma nebo pro nějž bylo vydáno evropské technické posouzení, musí v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení o stavebních výrobcích vypracovat prohlášení o vlastnostech. Prohlášení o vlastnostech se dále musí přikládat ke každému výrobku, který je dodáván na trh. Nařízení o stavebních výrobcích v čl. 6 odst. 5 rovněž stanoví, že spolu s prohlášením o vlastnostech se poskytují i informace uvedené v článku 31, případně v článku 33 nařízení (ES) č. 1907/2006 (REACH).

Povinnost podávání zpráv Komise je stanovena v čl. 67 odst. 1 prvním pododstavci nařízení o stavebních výrobcích takto:

„Komise do 25. dubna 2014 posoudí, zda jsou konkrétně zapotřebí informace o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích, a zváží možné rozšíření povinnosti poskytovat informace uvedené v čl. 6 odst. 5 i na další látky a bude o výsledcích tohoto posouzení informovat Evropský parlament a Radu. V průběhu posuzování Komise přihledne mimo jiné k nutnosti zajistit vysokou úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků používajících stavební výrobky a ostatních uživatelů staveb, a to i s ohledem na požadavky recyklace či opětovného využití částí či materiálů.“

Aby bylo možné tuto povinnost plnit, zadala Komise vypracování nezávislé „**Studie o konkrétních potřebách poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích**“, jejímž celkovým cílem bylo objasnit a analyzovat specifické potřeby týkající se informací o obsahu látek ve stavebních výrobcích.

Tato studie se zaměřila na 30 systémů, které řeší problematiku obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích. Autoři studie zjistili, že neexistují systémy vyhrazené pro konkrétní odvětví, které by se zaměřovaly výhradně na obsah nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a zároveň se vztahovaly výlučně na stavební výrobky. Pokud v této oblasti existují vnitrostátní právní předpisy, zaujímají smíšený přístup, ačkoli příklady soustředující se na obsah látek lze nalézt zejména v souvislosti s omezeními (zákazy) některých látek. Studie ukázala, že zúčastněné strany mají na úlohu označování obsahu látek ve stavebních výrobcích rozdílné názory. Ti, kteří je podporují, považují za jeho zvláštní přínos vymáhání zákazů látek a zjednodušení možnosti opětovného užití a recyklace i přesto, že většina těchto systémů je jen dobrovolná.

Komise posoudila zjištění studie na základě právních ustanovení nařízení CPR a nařízení REACH. Dále pak posoudila pokrok v harmonizaci v oblasti posuzování nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a dospěla k následujícím závěrům.

Stávající harmonizované technické specifikace stavebních výrobků zahrnují všechny aspekty vlastností výrobku ve vztahu k platným právním předpisům týkajícím se látek na vnitrostátní a evropské úrovni.

¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 305/2011 ze dne 9. března 2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS (Úř. věst. L 88, 4.4.2011, s. 5).

Normalizační opatření provedená při vypracování metod evropského posouzení mimo jiné zahrnují vytvoření všech právních předpisů týkajících se obsahu látek, a to jak na vnitrostátní, tak na evropské úrovni. Očekává se, že tvůrci norem brzy zavedou tyto metody posuzování do harmonizovaných evropských norem a že je budou rovněž používat orgány EOTA v evropských dokumentech pro posuzování (EAD). Tento postup je uplatňován pokaždé, když jsou přijímány nové vnitrostátní právní předpisy nebo právní předpisy EU.

Výrobce je tedy povinen poskytnout požadované informace o vlastnostech výrobku, a to případně i o obsahu látek, v prohlášení o vlastnostech (DoP). Tím se zajistí dostupnost těchto informací pro všechny následné uživatele výrobku.

V souladu s nařízením REACH musí k výrobkům, které jsou látkami nebo směsmi podle nařízení REACH a patří do specifické skupiny látek² s pravděpodobnými nepříznivými účinky na lidské zdraví nebo na životní prostředí, podle článku 31 nařízení REACH každý účastník celého dodavatelského řetězce, s výjimkou dodavatelů pro širokou veřejnost a samotných spotřebitelů, obdržet bezpečnostní list. Tato povinnost se však nevztahuje na výrobky, které jsou předměty. U těchto výrobků článek 33 nařízení REACH vyžaduje, aby byly příjemcům (a pouze na žádost i spotřebitelům) poskytnuty informace umožňující bezpečné použití, a to alespoň jména látek vzbuzujících mimořádné obavy², pokud se v předmětu vyskytují v koncentraci vyšší než 0,1 % hmotnostních.

Podle čl. 6 odst. 5 CPR musí být tyto informace poskytovány spolu s prohlášením o vlastnostech. Tyto informace (bezpečnostní listy k nebezpečným látkám nebo informace o nebezpečných látkách obsažených ve stavebním výrobku) se proto ke stavebním výrobkům přikládají ve všech člancích dodavatelského řetězce až po konečného uživatele (dodavatel, pracovník a spotřebitel), čímž se rozšiřuje povinnost poskytovat informace stanovená nařízením REACH.

Informace podle nařízení REACH, jež musí výrobce poskytnout, však zohlední ochranu uživatelů, pracovníků a spotřebitelů. Jakékoliv budoucí rozšíření nařízení REACH na další látky bude automaticky ukládat výrobcům stavebních výrobků povinnost šířit příslušné informace, a držet tak krok s vědeckým pokrokem.

S ohledem na to, že mají být poskytovány pouze informace podle článků 31 a 33 nařízení REACH a že chybí explicitní vnitrostátní právní předpisy nebo předpisy EU, které by vyžadovaly, aby prohlášení o vlastnostech obsahovalo další informace, nepředstavují v současné době požadavky podle CPR způsob, jak uživatelům poskytnout informace o obsahu všech nebezpečných látek ve veškerých stavebních výrobcích, neboť bezpečnostní list je spolu s prohlášením o vlastnostech poskytován pouze, pokud to nařízení REACH vyžaduje. Je však možné zvážit, zda se celkově se zabývat některými naléhavými obavami týkajícími se zdraví a životního prostředí.

² Více podrobností v kapitole 3. Požadavky na poskytování bezpečnostních listů podle článku 31 nařízení REACH se týkají látek, které jsou klasifikovány jako nebezpečné, perzistentní, bioakumulativní a toxické (PBT) nebo vysoce perzistentní a vysoce bioakumulativní (vPvB) a které jsou v souladu s čl. 59 odst. 1 nařízení REACH označeny jako látky vzbuzující mimořádné obavy (SVHC). Podobná ustanovení se týkají směsí, o nichž musejí být dodavateli informace poskytnuty na požádání. Článek 33 vyžaduje, aby byl v rámci dodavatelského řetězce (a na požádání i spotřebitelům) poskytován o veškerých SVHC látkách obsažených v předmětech v koncentraci vyšší než 0,1 % hmotnostních dostatek informací umožňujících bezpečné použití předmětu, včetně alespoň názvu látky.

Prohlášení o vlastnostech dodané spolu s informacemi podle nařízení REACH, jak stanoví čl. 6 odst. 5 CPR, může představovat užitečný nástroj, jak například díky informované volbě uživatelů a spotřebitelů dosáhnout cílů vysoké úrovně ochrany lidského zdraví a životního prostředí či udržitelného využívání zdrojů, mj. prostřednictvím recyklace a opětovného použití.

Studie se zabývala některými dobrovolnými systémy osvědčování a označování, které tyto cíle sledují prostřednictvím poskytování informací o obsahu látek ve stavebních výrobcích. Ty však nebývají uzpůsobeny stavebním výrobkům, mají jen omezené geografické pokrytí a většinou se jimi prohlášení o vlastnostech nezabývá. Studie neměla za cíl vyvinout vlastní systém ani hodnotit náklady na rozšíření některého ze stávajících systémů nebo jeho přínosy.

Výrobci stavebních výrobků, zejména z řad malých a středních podniků, kteří se průzkumu zúčastnili, považují jakékoliv rozšíření stávajících povinností poskytovat informace za značnou a neopodstatněnou zátěž.

Evropská komise má tudíž za to, že z hlediska konsolidace vnitřního trhu se stavebními výrobky v rámci provádění nařízení (EU) č. 305/2011 konkrétní potřebu poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích dostatečně řeší stávající ustanovení nařízení o stavebních výrobcích, zejména článek 4 ve spojení s čl. 6 odst. 5. Měla by však být posouzena potřeba dalších možností, jak informovat koncové uživatele o přítomnosti látek ve stavebních výrobcích a zajistit vysokou úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků používajících stavební výrobky i uživatelů staveb, a to i s ohledem na požadavky na recyklaci a opětovné použití jejich částí nebo materiálů, a měly by se jí případně zabývat příslušné nástroje dostupné v rámci právních předpisů EU.

Je nutné zdůraznit, že výše uvedené závěry týkající se provádění nařízení (EU) č. 305/2011 nijak neovlivňují možnost Komise, s ohledem na jiná ustanovení Smlouvy o fungování EU než článek 114, přistoupit k vhodné legislativní iniciativě.

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

podle ustanovení čl. 67 odst. 1 nařízení (EU) č. 305/2011

1. Úvod

Tato zpráva se předkládá Evropskému parlamentu a Radě podle ustanovení čl. 67 odst. 1 nařízení (EU) č. 305/2011³ (nařízení o stavebních výrobcích – CPR).

Článek 6 nařízení o stavebních výrobcích definuje rozsah povinnosti výrobců poskytnout informace o vlastnostech stavebního výrobku, a to prostřednictvím prohlášení o vlastnostech. Výrobce v souladu s čl. 6 odst. 5 poskytne společně s tímto prohlášením i informace vyžadované v článku 31, případně v článku 33 nařízení REACH.

Během debat, jež předcházely přijetí nařízení o stavebních výrobcích, zvažovaly některé členské státy rozšíření stávajících ustanovení čl. 6 odst. 5 nařízení o stavebních výrobcích na konkrétní informace týkající se obsahu nebezpečných látek a na další látky, přičemž obě tato rozšíření jdou nad rámec povinností stanovených nařízením REACH.

V závěru legislativního procesu přijetí nařízení o stavebních výrobcích byla Komise vyzvána, aby analyzovala konkrétní potřebu poskytování informací o obsahu nebezpečných⁴ látek ve stavebních výrobcích a možné rozšíření povinnosti poskytovat informace, kterou stanoví čl. 6 odst. 5 nařízení (EU) č. 305/2011, na další látky. Tato povinnost je zakotvena v čl. 67 odst. 1.

2. Souvislosti

Předpisy členských států vyžadují, aby byly stavby navrhovány a prováděny tak, aby neohrožovaly bezpečnost osob, domácích zvířat nebo majetku a aby neměly nepříznivý dopad na životní prostředí. Stavby se zde pojímají v širším smyslu a zahrnují pozemní a inženýrské stavby (např. silnice, mosty, hráze či kanalizační sítě).

Předpisy členských států mohou mít vliv na požadavky kladené na stavební výrobky. Tyto požadavky se často promítají do vnitrostátních norem pro výrobky, vnitrostátních technických schválení a jiných vnitrostátních technických specifikací a ustanovení, které se vztahují na stavební výrobky. Rozdíly mezi těmito vnitrostátními regulačními požadavky brání obchodu se stavebními výrobky v rámci Evropské unie.

Záměrem směrnice Rady 89/106/EHS⁵, tedy normy předcházející nařízení o stavebních výrobcích (CPR), bylo odstranit technické překážky obchodu v oblasti stavebních výrobků s cílem zlepšit jejich volný pohyb na vnitřním trhu, a to prostřednictvím zavedení harmonizovaných technických specifikací pro stavební výrobky. Nařízení o stavebních

³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 305/2011 ze dne 9. března 2011, kterým se stanoví harmonizované podmínky pro uvádění stavebních výrobků na trh a kterým se zrušuje směrnice Rady 89/106/EHS (Úř. věst. L 88, 4.4.2011, s. 5).

⁴ V této souvislosti používá CPR výraz „nebezpečné látky“, anglicky „hazardous substances“, ačkoli běžný anglický termín používaný ve stavebnictví byl doposud „dangerous substances“. Pro účely této zprávy jsou oba anglické termíny považovány za identické.

⁵ Směrnice Rady 89/106/EHS ze dne 21. prosince 1988 o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků (Úř. věst. L 40, 11.2.1989, s. 12).

výrobcích pak směrnici 89/106/EHS nahradilo proto, aby se zjednodušil a zpřehlednil stávající rámec a aby se zvýšila transparentnost a účinnost stávajících opatření. Aniž jsou dotčena ustanovení jiných právních předpisů EU nebo vnitrostátních právních předpisů EU, CPR také v několika případech, např. v bodech odůvodnění 4, 25, 55, v čl. 28 odst. 2 a čl. 67 odst. 1 uvádí cíl zohlednit cíle EU týkající se vysoké úrovně ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků používajících stavební výrobky a uživatelů staveb, jakož i cíle zlepšování možností udržitelného stavebnictví a umožnění rozvoje výrobků šetrných k životnímu prostředí.

Považuje za nanejvýš důležité docílit transparentnosti a srozumitelnosti, pokud jde o posuzování vlastností stavebních výrobků a předkládání příslušných informací v prohlášení o vlastnostech (DoP) vypracovaném výrobcem. To umožňuje konečným uživatelům stavebního výrobku (dodavatelům, pracovníkům i spotřebitelům) tyto vlastnosti zohlednit a zvážit, aby se zajistilo, že se každý výrobek použije náležitým způsobem, tj. pouze v případě, že jeho vlastnosti splňují požadavky předepsané projektantem příslušné stavby a stanovené předpisy platnými v místě použití výrobku.

K dosažení tohoto cíle je nezbytné vypracovat harmonizované technické specifikace s cílem stanovit evropské metody a kritéria pro posuzování vlastností stavebních výrobků. Na základě takových harmonizovaných technických specifikací lze posuzovat vlastnosti výrobku podle společně přijatých evropských pravidel a následně o nich uvést informace v prohlášení o vlastnostech. Prohlášení o vlastnostech pak poskytne přesné a spolehlivé informace ohledně vlastností daného stavebního výrobku.

Jestliže výrobce uvádí na trh stavební výrobek, na který se vztahuje harmonizovaná norma nebo pro který bylo vydáno evropské technické posouzení, musí v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení o stavebních výrobcích vypracovat prohlášení o vlastnostech. Prohlášení o vlastnostech se dále musí přikládat ke každému výrobku, který je dodáván na trh. Nařízení o stavebních výrobcích v čl. 6 odst. 5 rovněž stanoví, že společně s prohlášením o vlastnostech se dodají i informace uvedené v článku 31, případně v článku 33 nařízení REACH. Rozsahem těchto informací a jejich dostupností v rámci celého dodavatelského řetězce se zabývá následující kapitola.

Například článek 31 pokrývá širší skupinu látek než článek 33, ale týká se pouze výrobků, které jsou samy látkami nebo směsmi (např. barvy). Pokud jsou informace v souladu s oběma články poskytovány, jedná se spíše o informace o jejich přítomnosti⁶, a nikoli o informaci o množství látky obsažené ve výrobku.

V době, kdy Evropská komise předkládala svůj návrh na nové nařízení, kterým se zruší směrnice 89/106/EHS, zúčastněné strany předložily některá ustanovení, která výrobcům ukládala nové povinnosti, konkrétně povinnost poskytovat další informace o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a povinnost tyto informace následně dodat v prohlášení o vlastnostech podle článku 6 nařízení o stavebních výrobcích nebo společně s tímto prohlášením.

Řešení, jež bylo v rámci nařízení o stavebních výrobcích nakonec přijato, nahrazuje tyto nové povinnosti systémem sdělování informací. Ve 25. bodě odůvodnění je volba tohoto řešení vysvětlena takto:

⁶ Při překročení určité koncentrace nebo podílu látky, na základě hmotnosti, ve výrobku.

„Je však nutné dále zjišťovat konkrétní potřebu informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích s cílem získat kompletní seznam látek, na něž se vztahuje tato povinnost, aby bylo možné zajistit vysokou úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků používajících stavební výrobky a uživatelů staveb, a to i s ohledem na požadavky týkající se recyklace a opětovného využití částí či materiálů.“

Povinnost podávání zpráv Komise je stanovena v čl. 67 odst. 1 prvním pododstavci nařízení o stavebních výrobcích takto:

„Komise do 25. dubna 2014 posoudí, zda jsou konkrétně zapotřebí informace o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a zváží možné rozšíření povinnosti poskytovat informace uvedené v čl. 6 odst. 5 i na další látky, a bude o výsledcích tohoto posouzení informovat Evropský parlament a Radu. V průběhu posuzování Komise přihlédně mimo jiné k nutnosti zajistit vysokou úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků používajících stavební výrobky a ostatních uživatelů staveb, a to i s ohledem na požadavky recyklace či opětovného využití částí či materiálů.“⁷

Komise v rámci přípravy na tuto povinnost podávání zpráv iniciovala vypracování nezávislé studie, jež měla zhodnotit potřeby poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích. Zjištění této studie jsou uvedena v kapitole 5 této zprávy.

3. Nařízení REACH a jeho důsledky pro stavební výrobky

Nařízení REACH o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek vstoupilo v platnost dne 1. června 2007. Jeho cílem je zajistit vysokou úroveň ochrany lidského zdraví a životního prostředí, včetně podpory alternativních metod hodnocení rizik látek, a volný pohyb látek na vnitřním trhu za současného zvýšení konkurenceschopnosti a inovace.

Nařízení REACH stanoví u jednotlivých látek, jež se vyrábějí, dovážejí nebo používají v EU, některé konkrétní povinnosti. Nařízení REACH klade důkazní břemeno na podniky. Aby vyhověly nařízení REACH, musí podniky podat žádost o registraci látek, jež vyrábějí a uvádějí na trh v EU v množství větším než 1 tuna za rok. Registrační dokumentace by měla dokládat bezpečné používání látek tím, že uvede informace o nebezpečnosti látky, na jejichž základě mohou žadatelé o registraci tyto látky klasifikovat, označit, stanovit opatření pro řízení rizik a předávat tyto informace dále v dodavatelském řetězci.⁸ Úroveň informací, které musí žadatel o registraci poskytnout, závisí na objemu látky, kterou každý žadatel registruje.

U látek vyráběných nebo dovážených v množství větším než 10 tun za rok musí žadatelé o registraci provádět také posouzení chemické bezpečnosti za účelem zjištění, zda jsou nutná další opatření ke snížení rizika a která.

Nařízení REACH má dopad na velké množství podniků z mnoha odvětví, a to i na ty, které se samy možná nepovažují za společnosti mající co do činění s chemickými látkami. Stavební výrobky spadající do rámce nařízení REACH mohou být látky, směsi i předměty.

⁷ V této souvislosti používá CPR výraz „nebezpečné látky“, anglicky „hazardous substances“, ačkoli běžný anglický termín používaný ve stavebnictví byl doposud „dangerous substances“. Pro účely této zprávy jsou oba anglické termíny považovány za identické.

⁸ Článek 31 nařízení REACH.

Podniky, jež vyrábějí či dodávají stavební výrobky, proto musí splňovat požadavky stanovené v nařízení REACH:

- Zaprvé je podle článku 31 nařízení REACH u stavebních výrobků, které jsou registrovanými látkami nebo směsmi (avšak nikoli u výrobků, které podle nařízení REACH představují předměty), dodavatel povinen poskytnout příjemci bezpečnostní listy sestavené v souladu s přílohou II nařízení REACH:
 - i) u veškerých látek nebo směsí, které jsou klasifikovány buď jako nebezpečné⁹, perzistentní, bioakumulativní a toxické (PBT), nebo vysoce perzistentní a vysoce bioakumulativní (vPvB)¹⁰, a které jsou označovány jako látky vzbuzující mimořádné obavy (SVHC) a jsou zapsány na seznam látek pro případné zahrnutí do povolovacího postupu¹¹;
 - ii) na vyžádání u všech neklasifikovaných směsí, jež obsahují:
 - o v míře přesahující stanovený koncentrační limit¹² alespoň jednu látku, která představuje nebezpečí pro lidské zdraví nebo životní prostředí; nebo
 - o v individuální koncentraci $\geq 0,1$ % hmotnostních látky, které jsou perzistentní, bioakumulativní a toxické nebo vysoce perzistentní a vysoce bioakumulativní; nebo
 - o látky vzbuzující mimořádné obavy (SVHC), které jsou zapsány na seznam látek pro případné zahrnutí do povolovacího postupu z jiných důvodů; nebo
 - o látky, pro které jsou stanoveny expoziční limity Společenství pro pracovní prostředí.

Na povinnost uvedenou výše v bodě i) se vztahuje výjimka, pokud je směs nabízena či prodávána široké veřejnosti společně s dostatečnými informacemi, které uživatelům umožňují bezpečné použití. V takových případech nemusí být bezpečnostní list poskytnut, pokud jej následný uživatel nebo distributor nevyžadují.

- Zadruhé jsou dodavatelé podle článku 33 nařízení REACH u stavebních výrobků (které jsou předměty) povinni na vyžádání sdělit dalším článkům v dodavatelském řetězci dostatek informací umožňujících bezpečné použití – alespoň jméno látky – o látkách vzbuzujících mimořádné obavy (SVHC), pokud jsou v předmětu obsaženy v koncentraci

⁹ Nebezpečí z hlediska fyzikálního, zdravotního a životního prostředí. Viz nařízení (ES) č. 1272/2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí. U směsí u těch, které jsou označovány jako nebezpečné v souladu se směrnicí 1999/45/ES (která bude s účinkem od 1. června 2015 zrušena nařízením (ES) č. 1272/2008).

¹⁰ V souladu s kritérii stanovenými v příloze XIII nařízení REACH.

¹¹ Tyto tzv. látky SVHC jsou uvedeny v příloze XIV nařízení REACH. Seznam obsahuje látky karcinogenní, mutagenní, toxické pro reprodukci, PBT nebo vPvB i látky vzbuzující podobné obavy (např. endokrinní disruptory) a slouží jako seznam látek pro případné zahrnutí do povolovacího postupu podle nařízení REACH. Seznam je průběžně aktualizován a k prosinci 2013 zahrnoval 151 látek. Viz <http://echa.europa.eu/candidate-list-table>. Komise vypracovala plán ohledně látek vzbuzujících mimořádné obavy s cílem zajistit, aby do roku 2020 byly veškeré příslušné látky na seznamu uvedeny.

¹² Čl. 31 odst. 3 nařízení REACH: ≥ 1 % hmotnostní pro směsi jiné než plynné a $\geq 0,2$ % objemových pro plynné směsi.

vyšší než 0,1 % hmotnostních. Stejně informace musí být poskytnuty na požádání také spotřebitelům. Navíc se vyžaduje, aby výrobci/dovozci předmětů oznámili přítomnost látek SVHC v těchto předmětech Evropské agentuře pro chemické látky (ECHA), a to pokud jsou splněny tyto dvě podmínky:

- látka SVHC je v těchto předmětech přítomna v celkovém množství větším než 1 tuna na výrobce/dovozce za rok a
- látka je v těchto předmětech přítomna v koncentraci vyšší než 0,1 % (hmotnostních).

Oznámení se musí provést nejpozději šest měsíců po zařazení dané látky na seznam látek pro případné zahrnutí do povolovacího postupu.

Výrobci a dovozci se doporučuje oznámení aktualizovat, pokud dojde v informacích, jež uvedli, ke změnám. Mezi takové změny může například patřit: změna v množstevním rozmezí, výroba/dovoz jiných předmětů obsahujících stejnou látku SVHC (např. s jiným použitím).

- V neposlední řadě může být v souladu s hlavou VIII nařízení REACH¹³ omezena výroba, uvádění na trh a používání některých nebezpečných látek, směsí a předmětů. Řadu omezení uvedených v příloze XVII nařízení REACH lze uplatnit i na stavební výrobky: například položka č. 19 týkající se sloučenin arsenu a položka č. 31 týkající se kreosotu omezuje použití těchto látek v případě konzervace nebo úpravy dřeva (ale povoluje i určitá odchýlení od tohoto omezení) a položka č. 47 týkající se šestimocného chromu omezuje použití této látky v cementu a směsích obsahujících cement (ale povoluje odchýlit se od tohoto omezení v případě použití v kontrolovaných uzavřených a plně automatizovaných procesech).

Celkově nařízení REACH ukládá ve stavebním odvětví řadu povinností, neboť se přímo týká výroby stavebních materiálů či jejich chemických složek, ale i stavebních podniků, jež následně chemické látky používají v rámci stavebních postupů. Navíc by se měly při posuzování rizik u stavebních výrobků používat zdravotní a environmentální informace poskytnuté podle nařízení REACH.

Dodržování nařízení REACH ze strany žadatele o registraci tedy řeší otázku rizika poškození zdraví a životního prostředí, které může vzniknout v důsledku expozice registrovanému množství látky při registrovaných užitích, např. během výroby stavebních materiálů, při používání stavebních materiálů s obsahem chemických látek na staveništi, v důsledku uvolňování chemických látek po dobu životnosti budovy a při jejím vyřazení z provozu.

Nařízení REACH není jediným právním předpisem, který se těmito riziky zabývá. Rizika vady materiálu či rizika vyplývající z nesprávného použití se v obecné rovině neřeší dodržováním nařízení REACH, ale úpravou jinými právními předpisy. Splnění povinnosti registrace podle nařízení REACH rovněž nesouvisí se záležitostmi týkajícími se souhrnné expozice a koncem životnosti, jimiž se u některých znečišťujících látek zabývají opatření na řízení rizik podle nařízení REACH, jako jsou omezení a povolení, a odvětvové právní předpisy EU (např. regulace těžkých organických sloučenin v rozpouštědlech a barvách), normy v oblasti životního prostředí, ustanovení o označování, právní předpisy v oblasti nakládání s odpady atd.

¹³ Viz příloha XVII nařízení REACH.

V souvislosti s účinností nařízení REACH Komise nedávno vypracovala komplexní hodnocení zaměřené na všechny prvky nařízení REACH. Po důkladném přezkoumání a s přihlédnutím k tomu, že je příliš brzo na to hodnotit úplný dopad nařízení REACH, neboť ne všechna jeho ustanovení jsou plně účinná¹⁴, dospěla Komise k závěru, že nařízení REACH¹⁵ plní všechny cíle, jejichž plnění je v současné době možné posoudit, a rozhodla, že nebude navrhopvat změny normativní části nařízení.

Dopad nařízení REACH na malé a střední podniky byl nicméně v některých oblastech shledán problematickým. Komise dospěla k závěru, že dopad nařízení REACH na malé a střední podniky, jichž se týkají postupy podle nařízení REACH, jako je registrace a udělování povolení, je třeba zmírnit. V případě stavebního odvětví se jedná o velmi důležitou otázku: před některé drobné stavební dodavatele klade dodržování nařízení REACH značné výzvy. Komise rovněž uznala potřebu zvýšit informovanost všech následných odvětví včetně stavebnictví, pokud jde o správné porozumění a plnění povinností vyplývajících z nařízení REACH.

4. Vývoj a postupy vycházející z nařízení o stavebních výrobcích

4.1 Mechanismus harmonizace

Cílem nařízení o stavebních výrobcích je posílit vnitřní trh zrušením neopodstatněných technických překážek přeshraničního obchodu. K dosažení tohoto cíle bude uplatněn následující mechanismus:

Nařízením o stavebních výrobcích (CPR) se zavádí možnost vytvářet harmonizované technické specifikace, které musí povinně dodržovat všechny subjekty v odvětví stavebnictví:

- orgány členských států vyjádří své požadavky na používání stavebních výrobků na svém území prostřednictvím odkazu na metody posouzení (vycházející ze zkoušek, výpočtů nebo popisných ustanovení) a klasifikace stanovené v harmonizovaných technických specifikacích (čl. 8 odst. 3–6 a čl. 17 odst. 5 in fine nařízení o stavebních výrobcích);
- výrobci uvedou vlastnosti svých výrobků v prohlášení o vlastnostech (DoP) s použitím harmonizovaných technických specifikací (články 4 a 8 nařízení o stavebních výrobcích). Tyto informace budou zpřístupněny celému následnému dodavatelskému řetězci;
- projektanti stanoví vlastnosti výrobků, které mají být použity při stavbách, prostřednictvím odkazu na tytéž harmonizované technické specifikace tak, aby se prokázal soulad s požadavky stanovenými veřejnými orgány a s nároky na vlastnosti vyplývajícími z povahy návrhu;
- dodavatelé/uživatelé budou nakupovat stavební výrobky, jež mají pro zamýšlené využití požadované vlastnosti stanovené projektantem opět podle harmonizovaných technických specifikací.

Harmonizované technické specifikace definuje čl. 2 odst. 10 nařízení o stavebních výrobcích

¹⁴ Lhůta pro registraci předběžně registrovaných látek pod 100 t je až do roku 2018. Probíhá sestavování seznamu látek pro případné zahrnutí do povolovacího postupu a první žádost o povolení byla zpracována teprve v roce 2014. Všechny prvky nařízení REACH, které byly hodnoceny, jsou již ale plně účinné.

¹⁵ COM(2013) 49

jako harmonizované normy a evropské dokumenty pro posuzování.

Harmonizované normy vypracovávají výbory CEN/CENELEC podle mandátů, které vydává Evropská komise v návaznosti na konzultace s orgány členských států a dalšími zúčastněnými stranami (výrobci, oznámenými subjekty, spotřebiteli atd.).

Takto široká konzultace má zajistit, aby byly v mandátech Komise pro výbory CEN/CENELEC zohledněny všechny legislativní požadavky stanovené členskými státy, které představují překážky obchodu.

Technické výbory CEN/CENELEC, které vypracovávají harmonizované evropské normy (EN), berou výše zmíněné mandáty v potaz, a tudíž se do harmonizovaných norem začlení i veškeré vnitrostátní a evropské regulační požadavky, pro něž již byly vyvinuty testovací metody a jež jsou používány na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU. Výrobci proto mohou uvádět vlastnosti svých výrobků na základě těchto požadavků. Tyto vlastnosti mohou vzít v úvahu a zohlednit také koneční uživatelé stavebního výrobku (dodavatelé, pracovníci i spotřebitelé) tak, aby se u každého jednotlivého výrobku zajistilo vhodné použití, tj. aby byl použit, pouze pokud jeho vlastnosti splňují nároky, které určí projektant příslušné stavby a které stanoví předpisy platné v místě jeho použití.

4.2 Jak se lze přizpůsobit novým regulačním potřebám členských států?

Pokud některý z členských států považuje za nezbytné stanovit nové předpisy upravující vlastnosti stavebních výrobků, musí nový návrh předpisu oznámit Komisi a ostatním členským státům postupem, který stanoví směrnice 98/34/ES. Komise a členské státy tak budou mít informace o nových opodstatněných regulačních aspektech a budou moci zahájit postup k úpravě mandátů s cílem provést v harmonizovaných technických specifikacích nezbytné změny. Stejně by jednala Komise v případě, že by předpisy upravující vlastnosti některých stavebních výrobků byly pozměněny nebo přijaty na úrovni EU.

Výše uvedený postup zajišťuje, že se všechny mandáty a následně i harmonizované evropské normy aktualizují podle opodstatněných vnitrostátních požadavků.

4.3 Od základního požadavku č. 3 a č. 7 k harmonizovaným technickým specifikacím

Součástí základních požadavků nařízení o stavebních výrobcích na stavby (tj. stavby pozemní a inženýrské) je požadavek č. 3 a požadavek č. 7:

„3. Hygiena, ochrana zdraví a životního prostředí

Stavba musí být navržena a provedena takovým způsobem, aby v průběhu celého životního cyklu neohrožovala hygienu nebo bezpečnost a zdraví pracovníků, jejích uživatelů nebo sousedů, ani neměla v celém průběhu životního cyklu nepřiměřeně významný vliv na kvalitu životního prostředí nebo na klima, a to během výstavby, používání i demolice, zejména následkem:

- a) uvolňování toxických plynů;*
- b) emisí nebezpečných látek, těkavých organických sloučenin, skleníkových plynů nebo nebezpečných částic do vnitřního nebo venkovního ovzduší;*
- c) emisí nebezpečného záření;*
- d) uvolňování nebezpečných látek do podzemní vody, mořské vody, povrchové vody nebo půdy;*
- e) uvolňování nebezpečných látek do pitné vody nebo látek, které mají jinak negativní dopad na pitnou vodu;*

- f) nesprávného vypouštění odpadních vod, emisí odpadních plynů nebo nesprávné likvidace pevného nebo kapalného odpadu;
- g) vlhkosti v částech stavby nebo na površích v rámci staveb. “

a

7. Udržitelné využívání přírodních zdrojů

Stavba musí být navržena, provedena a zbourána takovým způsobem, aby bylo zajištěno udržitelné využití přírodních zdrojů a zejména:

- a) opětovné využití nebo recyklovatelnost staveb, použitých materiálů a částí po zbourání;
- b) životnost staveb;
- c) použití surovin a druhotných materiálů šetrných k životnímu prostředí při stavbě.

Tato ustanovení tvoří rámec pro regulaci zvláště nebezpečných látek v členských státech.

Přestože základní požadavek č. 3 se týká emisí / uvolňování nebezpečných látek, existují předpisy, které k omezení emisí ze stavebních výrobků a k prosazení racionálních metod posuzování těchto emisí odkazují na obsah nebezpečných látek v těchto výrobcích.

4.3.1 Ustanovení harmonizovaných norem:

Komise chtěla v době, kdy se vypracovávají evropské metody posuzování, poskytnout informace výrobcům a tvůrcům norem a omezit problémy plynoucí z odlišných předpisů jednotlivých členských států, a vytvořila proto databázi, která je dostupná na internetu na adrese: <http://ec.europa.eu/enterprise/construction/cpd-ds/index.cfm>

Databáze obsahuje vnitrostátní předpisy jednotlivých členských států, které se na jejím sestavení podílely. Databáze slouží jako podpora výrobcům, kteří v těchto členských státech musí uvádět vlastnosti svých výrobků.

Pro účely vypracování evropských metod posuzování nebezpečných látek Komise v roce 2005 vydala pro výbory CEN/CENELEC mandát M/366 (podle směrnice 89/106/EHS), v němž požaduje vytvoření horizontálních metod posuzování nebezpečných látek.

Článek IV.7 mandátu stanoví:

- „Při vypracování horizontálních norem měření/zkoušení [...] se určí a do norem zařadí všechny výrobky nebo skupiny výrobků, u nichž jsou splněny tyto tři podmínky:*
- evropské či vnitrostátní předpisy u nich omezují nebo zakazují emise či obsah nebezpečné látky,*
 - byly zjištěny stávající či potenciální překážky obchodu,*
 - pro tyto konkrétní regulované nebezpečné látky již byly vytvořeny metody měření / zkušební metody, které se používají na vnitrostátní úrovni nebo na úrovni EU.“*

Článek IV.9 téhož mandátu stanoví:

- „S ohledem na regulační požadavky (např. obsah omezených či zakázaných látek ve stavebních výrobcích) [...] se zvažuje možnost zavedení norem na měření/zkoušení obsahu nebezpečných látek.“*

Příloha 3 mandátu M/366 definuje „Technické zadání pro normy měření/zkoušení stanovené mandátem a určené ke stanovení obsahu regulovaných nebezpečných látek ve stavebních výrobcích“.

Komise tedy požádala výbory CEN/CENELEC, aby vypracovaly metody posuzování nebezpečných látek regulovaných vnitrostátními nebo evropskými právními předpisy.

Technická komise TC/351 výboru CEN provedla práci požadovanou v mandátu M/366. V lednu 2014 dokončila zpracování těchto dokumentů:

- CEN/TS 16516:2013:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Stanovení emisí do vnitřního prostředí.
- CEN/TR 16496:2013:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Využívání harmonizovaných horizontálních metod posuzování
- CEN/TR 16410:2012:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Překážky ve využívání – Rozšíření na CEN/TR 15855 Překážky obchodu.
- CEN/TR 16220:2011:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Doplněk k odběru vzorků.
- CEN/TR 16098:2010:** Stavební výrobky: Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Koncepce postupů horizontálních zkušebních metod na podporu požadavků podle směrnice o stavebních výrobcích.
- CEN/TR 16045:2010:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Obsah regulovaných nebezpečných látek – Výběr analytických metod.
- CEN/TR 15858:2009:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek ze stavebních výrobků na základě postupů bez zkoušení / bez dalšího zkoušení (WT/WFT).
- CEN/TR 15855:2009:** Stavební výrobky – Posuzování uvolňování nebezpečných látek – Překážky obchodu.

Seznam položek, jejichž zpracování ještě nebylo dokončeno, je dostupný na adrese:

http://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:22:0:::FSP_ORG_ID,FSP_LANG_ID:510793,25&cs=135BD767027D4B4E081006EF46B5E957C

V rámci dalšího kroku v procesu harmonizace Komise přezkoumala řadu mandátů výboru CEN týkajících se stavebních výrobků, aby mohla zahájit postup aktualizace harmonizovaných norem výrobků, a to zavedením metod posuzování nebezpečných látek vypracovaných podle mandátu M/366.

Zvláštní důraz je kladen na přesné určení všech vnitrostátních předpisů upravujících obsah nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a/nebo emise ze stavebních výrobků (orientační seznam látek a předpisů je uveden ve všech mandátech jako příloha II), jakož i určení jejich významu z hlediska stavebních výrobků.

Součástí každé úpravy stávajících mandátů výboru CEN (k vypracování harmonizovaných norem na stavební výrobky) je dále příloha I se seznamem látek pro každou normu výrobku a odkaz na příslušné vnitrostátní regulační požadavky.

Útvary Komise rovněž úzce spolupracují s členskými státy, aby určily základní charakteristiky ve vztahu k základnímu požadavku č. 7 (např. v souvislosti s recyklovatelností stavebních výrobků, surovinami šetrnými k životnímu prostředí atd.). Veškeré potřeby týkající se nebezpečných látek uvedených v základním požadavku č. 7 budou rovněž zahrnuty do mandátu M 366.

Komise rovněž vypracovala harmonizované rámce (kritéria a metody) pro označování a zdravotní hodnocení emisí ze stavebních výrobků ve vnitřních prostorách¹⁶. Tyto rámce byly vypracovány v souladu s požadavky základního požadavku č. 3 nařízení o stavebních výrobcích, CEN/TS 16516:2013 a pokynů k nařízení REACH a mohou být využity pro budoucí sbližování a harmonizaci stávajících systémů označování v Evropě.

4.3.2 Ustanovení o vydávání evropských technických posouzení (pro výrobky, na které se nevztahují harmonizované normy):

U výrobků, na něž se harmonizované normy nevztahují nebo nevztahují plně, může výrobce v souladu s čl. 19 odst. 1 nařízení o stavebních výrobcích podat žádost o evropské technické posouzení. Evropské technické posouzení je vydáváno jedním z orgánů pro technické posuzování, které za tímto účelem určí členské státy.

Ke stanovení toho, jaká posouzení jsou potřebná u výrobků, na které se nevztahují harmonizované normy, shromáždila organizace EOTA (organizace orgánů pro technické posuzování) vnitrostátní předpisy týkající se obsahu nebezpečných látek a použila také relevantní informace, jež jsou k dispozici ve výboru CEN. Výsledkem bylo vytvoření kontrolního seznamu, který orgány EOTA používají k posuzování výrobků za účelem vydání evropského technického posouzení.

Zmíněný kontrolní seznam je k dispozici na adrese: www.eota.eu jako „Technická zpráva organizace EOTA č. 34: kontrolní seznam pro pokyny k evropskému technickému schválení / společné dohody o postupu posuzování shody / evropská technická posouzení – Obsah a/nebo uvolňování nebezpečných látek ve výrobcích/sestavách“.

5. Výsledky studie o konkrétních potřebách poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích a debata

5.1 Rámec studie

Komise zadala vypracování „**Studie o konkrétních potřebách poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích**“ s celkovým cílem zjistit, zda je třeba, aby výrobci poskytovali další informace o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích. Tato otázka se zkoumala v souvislosti s ochranou zdraví a bezpečnosti nejen pracovníků, kteří instalují/používají stavební výrobky, ale také všech osob, které přebývají

¹⁶ Zpráva útvaru ECA Společného výzkumného střediska č. 29: Harmonizovaný rámec pro zdravotní hodnocení emisí ze stavebních výrobků ve vnitřních prostorách v Evropě (EU-LCI, tj. nejnížší příslušná koncentrace) – Harmonisation framework for health based evaluation of indoor emissions from construction products in Europe (EU-LCI) – EUR 26168 EN, 2013.

Zpráva útvaru ECA Společného výzkumného střediska č. 27: Harmonizovaný rámec pro systémy označování výrobků používaných ve vnitřních prostorách v EU – Harmonisation framework for indoor products labelling schemes in EU – EUR 25276 EN, 2012.

v budovách a používají inženýrské stavby v průběhu jejich celého životního cyklu.

Studie se tedy především zaměřila na uvádění informací o systémech osvědčování a označování stavebních výrobků, na jejichž základě se posuzuje obsah nebezpečných látek ve stavebních výrobcích. Nehodnotila dopad jednotlivých systémů na zdraví a bezpečnost pracovníků a uživatelů staveb ani náklady na jejich zavádění. Studie se rovněž nezabývala hlediskem šíře informací o obsahu dalších látek ani otázkami recyklace a opětovného použití.

Za účelem splnění těchto cílů a zajištění toho, aby byly zohledněny všechny relevantní systémy a právní předpisy, provedli zhotovitelé studie (společnosti RPA a Tecnia) rozsáhlou rešerši příslušných právních předpisů a systémů osvědčování/označování. V největším možném rozsahu byly přezkoumány evropské a vnitrostátní právní předpisy, jejichž součástí jsou ustanovení o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích. Kromě toho zhotovitelé studie zohlednili také další zdroje informací včetně reakcí zúčastněných stran na konzultace, které byly pro účely studie uskutečněny.

Dále bylo vyzváno více než 300 klíčových zúčastněných stran, aby se zapojily do on-line konzultací. V Bruselu se pak konaly dva semináře, které týmu zhotovitelů studie poskytly příležitost získat další informace od klíčových odvětvových sdružení a orgánů členských států, z nichž některé zajišťují správu analyzovaných systémů.

Analýza se zaměřila na to, zda stávající systémy vycházejí pouze ze stanovení obecných požadavků a zda zohledňují konkrétní zamýšlené využití výrobků. Studie také v relevantních případech u těchto systémů zkoumala vymezení rizik pro spotřebitele, pracovníky a životní prostředí a rovněž zvolené látky a rizikové scénáře.

Důraz byl kladen na veřejné a soukromé systémy, například:

- právní předpisy nebo správní postupy Evropské unie, které vyžadují posouzení a/nebo uvedení informací o obsahu nebezpečných látek zejména ve stavebních výrobcích (např. směrnice o pitné vodě nebo technické pokyny k zadávání environmentálně šetrných veřejných zakázek);
- vnitrostátní nebo regionální právní předpisy či správní postupy v členských státech, které vyžadují posouzení a/nebo uvedení informací o obsahu nebezpečných látek zejména ve stavebních výrobcích;
- veřejné a soukromé systémy, které se v současné době v těchto zemích používají na vnitrostátní a regionální úrovni také pro stavební výrobky (např. Der Blaue Engel, Nordic Swan).

Předmětem této studie nebyla otázka emisí nebezpečných látek ze stavebních výrobků. Jak se vysvětluje v předchozích kapitolách této zprávy, zmíněný aspekt se řeší prostřednictvím příslušných evropských normalizačních opatření a bude zohledněn v rámci povinností týkajících se prohlášení o vlastnostech (DoP).

V průběhu zkoumání systémů založených výhradně na obsahu nebezpečných látek zhotovitelé studie prošetřovali způsob zjištění obsahu nebezpečných látek (např. prohlášení výrobce, kontrola třetích stran, používání určitých označení). Zabývali se rovněž následujícími otázkami: na které stavební výrobky se tyto systémy skutečně vztahují a nakolik relevantní bylo zamýšlené použití těchto výrobků pro určitou pozemní stavbu (inženýrské stavby) při stanovování požadavků a výběru látek, o nichž je třeba uvádět informace? Jaké zkušební

metody byly použity, pokud se přistoupilo k jejich uplatnění (např. podle mezinárodních norem (ISO normy), evropských norem (EN) nebo vnitrostátních norem, zkoušky navržené organizátory systémů)? Jak často se výrobky v rámci těchto systémů zkoušejí? Jak se vybírají zkušební subjekty nebo subjekty pro osvědčení výrobku (jsou specializovány na stavební výrobky, nebo obecně na širší škálu výrobků)? Jaké kroky byly podniknuty s cílem zajistit neutrální a spolehlivé posouzení výrobků?

V obecnějších souvislostech studie zkoumala množství a kvalitu informací poskytovaných následným uživatelům:

- Byl společně s prohlášením o výrobku dodán úplný seznam látek? Jedná se o souhrnné informace?
- Kdo převzal konečnou odpovědnost za správné prohlášení?
- Byl stanoven jasný a měřitelný cíl (například omezení látek používaných ve výrobcích, méně časté případy nemoci v důsledku účinků nebezpečných látek ve stavebních výrobcích)?
- Jak byly tyto cíle stanoveny?
- Jak často se cíle vyhodnocovaly?

Závěrečná zpráva studie je veřejně přístupná na internetových stránkách:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/construction/studies/index_en.htm

5.2 Zjištění studie

5.2.1 Systémy v odvětví stavebnictví s kritérii obsahu nebezpečných látek

Studie se zaměřila na systémy, které uplatňují pouze obsahová kritéria. Ovšem vzhledem k tomu, že byl zjištěn pouze jeden systém, který vychází výhradně z obsahu nebezpečných látek ve výrobcích, studie posuzovala také systémy s dvojími kritérii, tj. ty, jež vycházejí z kombinace obsahových kritérií a přístupů založených na emisích. Se zřetelem k této skutečnosti bylo určeno 30 systémů, které podle všeho a) stanovily požadavky specifické pro stavební výrobky a b) posuzují obsah nebezpečných látek ve výrobku.

Seznam těchto systémů je uveden v následující tabulce. Systémy, které uplatňují pouze emisní kritéria, a systémy, které nezavedly specifická kritéria pro stavební výrobky, se závěrečná zpráva studie nezabývá.

Systémy posuzované ve studii	
AENOR Medioambiente	Milieukeur
Architettura Naturale (ANAB)	Natureplus
Association of Environmentally Friendly Carpets (GUT, Sdružení pro ekologicky šetrnou výrobu koberců)	NF Environment
Austrian Institute for Health and Ecological Building (IBO, Rakouský institut pro zdraví a ekologické stavby)	Nordic Swan
BASTA	SundaHus Miljödata
Blue Angel (Modrý anděl)	BRE Environmental Assessment Method (BREEAM, metoda posuzování vlivu na životní prostředí skupiny

Systémy posuzované ve studii	
	BRE)
BRE Global	Systém DGNB
Byggarubedömningen (BVB)	Eco Green Building (ekologické stavitelství)
Cradle to Cradle	Evropská ekoznačka
DGNB Navigator	Ekoznačka (vnitrostátní) Rakousko
Ecocycle Council – prohlášení o stavebním výrobku (Building Product Declaration BPD3)	El Distintiu (katalánská ekoznačka)
Značka Eco-Institutu	Ekoznačka (vnitrostátní) Chorvatsko
ECOproduct	Ekoznačka (vnitrostátní) Česká republika
EMICODE	Ekoznačka (vnitrostátní) Maďarsko
GISCODE	Ekoznačka (vnitrostátní) Slovensko

Těchto 30 zjištěných systémů se výrazně liší z hlediska cílů, rozsahu, kritérií i postupů.

5.2.2 Cíle systémů

Převážná většina zjištěných systémů má širší cíle než jen pouhé zaměření na zdraví pracovníků na stavbách a uživatelů stavebních výrobků. Většina systémů zohledňuje celou řadu různých aspektů. Některé systémy kromě toho představují samostatné nástroje, zatímco jiné jsou dílčí součástí systémů osvědčování stavby jako celku. Další klíčový rozdíl se týká cílových uživatelů uvedených 30 systémů, tj. otázky, zda jsou tyto systémy určeny odborníkům, spotřebitelům nebo oběma skupinám. Různost cílů do určité míry vysvětluje odlišnost přístupů, jež různé systémy uplatňují, a v některých případech může vysvětlovat, proč byla použita obsahová kritéria.

5.2.3 Zeměpisné pokrytí

Většina systémů se používá především v příslušném členském státě původu, v menší míře pak v dalších zemích. Nejrozšířenějším systémem je Blue Angel, který se používá v 21 evropských zemích. Toto zeměpisné rozšíření může být důsledkem cíleného šíření na jiné trhy, ale může k němu dojít také spontánně, jestliže se některé systémy šíří neřízeným způsobem v důsledku poptávky odběratelů stavebních výrobků. Téměř polovina systémů pochází ze dvou zemí (Německo a Švédsko), což je zřejmě projevem vyššího povědomí o otázkách ochrany lidského zdraví a životního prostředí v těchto zemích.

5.2.4 Pokrytí výrobků

Pouze jeden systém (IBO) je zaměřen výhradně na osvědčování stavebních výrobků. Rozsah výrobků osvědčovaných v rámci zbývajících systémů je různý, přestože i v tomto ohledu byly zjištěny určité společné vzorce. Při porovnání poměrného procentuálního podílu stavebních výrobků osvědčovaných na základě jednotlivých systémů mají tendenci vykazovat vyšší podíl stavebních výrobků ty systémy, které využívají převážně odborníci.

Procentuální podíl stavebních výrobků osvědčovaných v systému ekoznaček je mnohem nižší. To není překvapivé vzhledem k tomu, že obecným cílem těchto systémů je podporovat výrobky, které mají menší dopad na životní prostředí než srovnatelné výrobky. V důsledku tohoto širokého záběru sahá paleta výrobků osvědčovaných prostřednictvím těchto systémů od tonerů a náplní do tiskárny až po dřevěné podlahové krytiny. Značný rozsah škály dotčených výrobků vysvětluje, proč jsou kritéria těchto systémů specificky nastavená pro

určité výrobky.

Ke stavebním výrobkům, u kterých je nejpravděpodobnější, že budou osvědčeny některým ze systémů, patří podlahové krytiny, izolace, beton, malta a injektážní malta. Zřejmě největší pravděpodobnost osvědčení mezi všemi druhy výrobků mají podlahové krytiny, neboť tyto výrobky lze uvádět na trh prostřednictvím odlišných systémů, které vyhovují odbornému i spotřebitelskému trhu.

5.2.5 Posuzované látky

Velká většina systémů definuje zakázané látky, přičemž některé odkazují na evropské právní předpisy (nejčastěji na nařízení REACH, na směrnici 67/548/EHS¹⁷ o nebezpečných látkách nebo na nařízení (ES) č. 1272/2008¹⁸ o klasifikaci, označování a balení látek a směsí) nebo na vnitrostátní předpisy. Zdá se, že na některé z těchto látek se zaměřuje mnoho systémů. Jde například o látky klasifikované jako karcinogenní, mutagenní, toxické pro reprodukci, perzistentní organické znečišťující látky, těžké kovy a ftaláty.

5.2.6 Kritéria/postupy posuzování

Pět systémů, které byly zařazeny do případové studie, vychází z různých přístupů k posuzování shody, přičemž odrážejí rozdíly v jejich cílech a rolích. Obecně řečeno existují tyto možné přístupy k posuzování kritérií u systémů osvědčování a označování:

- úplné nebo částečné vlastní osvědčení výrobcem;
- zkoumání výrobcem předložených dokladů ze strany organizátora systému, a to včetně formulářů žádostí a bezpečnostních listů; v rámci tohoto postupu si může organizátor systému od výrobce vyžádat další informace a může vznést požadavek, aby výrobce své výrobky přezkoušel; a
- zkoušky provedené nezávislým subjektem.

Některé systémy vycházejí z vlastního osvědčení výrobcem, zatímco jiné vyžadují, aby výrobky, u kterých se žádá o osvědčení, byly podrobeny zkouškám. Součástí schvalovacího postupu je v případě některých systémů navíc i kontrola výrobního závodu. V obecnější rovině je zřejmé, že některé systémy využívají pouze jeden z výše uvedených přístupů a mnoho jich vychází z kombinace různých metod a postupů posuzování (např. v první fázi může být součástí posuzování zkoumání dokumentace poskytnuté výrobcem, po němž následují nezávislé zkoušky s cílem určit soulad s určitými kritérii).

5.2.7 Způsoby, jak informovat o „shodě“

Byly zjištěny dvě hlavní metody. První metodou (kterou uplatňuje 75 % systémů) je použití loga nebo značky, jež je zobrazena na výrobku nebo na obalu či uvedena v průvodní dokumentaci nebo v marketingových materiálech. Druhou metodou, kterou používá 64 % systémů, je zveřejnění seznamu osvědčených výrobků na internetu.

5.2.8 Rozsah používání systémů

¹⁷ Směrnice Rady 67/548/EHS ze dne 27. června 1967 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se stavebních výrobků (Úř. věst. L 196, 16.8.1967, s. 1). Bude do 1. června 2015 zrušena nařízením (ES) č. 1272/2008.

¹⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 ze dne 16. prosince 2008 o klasifikaci, označování a balení látek a směsí, o změně a zrušení směrnic 67/548/EHS a 1999/45/ES a o změně nařízení (ES) č. 1907/2006 (Úř. věst. L 353, 31.12.2008, s. 1).

Různé systémy mají různou míru využití. Systém BASTA (na základě obsahu) se v současné době týká přibližně 80 000 výrobků, zatímco jiné systémy byly použity pouze u několika stavebních výrobků. Do značné míry tomu tak může být v důsledku odlišných přístupů k registraci výrobků a doby, po kterou daný systém funguje (např. systém BASTA vychází z vlastního osvědčení výrobcem a existuje od roku 2007).

5.2.9 Vnitrostátní právní předpisy a právní předpisy EU

Studie zjistila pouze několik příkladů vnitrostátních právních předpisů, které se zaměřují především na obsah potenciálně nebezpečných látek ve stavebních výrobcích. Pokud takové právní předpisy existují, použije se smíšený přístup: u některých látek nebo skupin látek jsou stanoveny limity emisí, u jiných je stanoven obsah látky ve výrobku překračující určitou maximální hodnotu. Nejvýznamnějším je pravděpodobně požadavek na označování stavebních výrobků, které jsou zároveň látkami nebo směsmi podle nařízení o klasifikaci, označování a balení látek a směsí¹⁸.

Pokud jde o uplatnění právních předpisů na stavební výrobky, některé předpisy se zaměřují na jednotlivé stavební výrobky, zatímco jiné se vztahují na jejich různé skupiny.

Co se týče určení regulovaných látek, právní předpisy odkazují buď na skupiny látek, nebo názvy konkrétních látek. Opatření požadovaná v právních předpisech se mohou také lišit, přičemž některé právní předpisy omezují jmenovitě stanovené látky, zatímco jiné právní předpisy vyžadují uvedení údajů o těchto látkách.

5.2.10 Přístup založený na obsahu látek – debata

Kromě ustanovení právních předpisů se studie zabývala 30 systémy osvědčování a označování, které se vztahují na stavební výrobky a zakládají se mimo jiné na kritériích týkajících se obsahu. Avšak pouze jeden vychází u všech kombinací výrobků/látek výhradně z obsahových požadavků (BASTA), neboť zkoušky emisí mohou být velmi pravděpodobně složité, nákladné a vyžadují vnější odborné znalosti.

Význam posuzování emisí z výrobků je obecně poměrně uznávaný a některé z konzultovaných zúčastněných stran konstatovaly, že i v případě opětovného využití a recyklace mohou být stávající zkoušky loužením spolehlivější než souhrnné informace založené na obsahu látek.

Informace o obsahu látek ve výrobcích jsou však také důležité pro provádění vnitrostátních právních předpisů i právních předpisů EU, zejména pokud jde o zákazy a přítomnost látek vzbuzujících mimořádné obavy (SVHC). Ačkoli je nařízení o stavebních výrobcích velice důležité z hlediska podpory cílů EU ohledně vysoké úrovně ochrany lidského zdraví a životního prostředí, v důsledku své omezené oblasti působnosti nezajišťuje systematické poskytování informací o obsahu látek ve stavebních výrobcích. Tyto informace by však mohly, např. díky informované volbě spotřebitelů, sloužit k další podpoře rozvoje a užívání stavebních výrobků šetrných k životnímu prostředí nebo udržitelného využívání zdrojů mimo jiné prostřednictvím recyklace a opětovného použití. Studie neměla za cíl vyvinout vlastní systém ani hodnotit náklady na rozšíření některého ze stávajících systémů nebo jeho přínosy.

5.2.11. Dopad na výrobce, zejména malé a střední podniky

Z konzultací s výrobcí stavebních výrobků prostřednictvím internetového dotazníku a z diskusí o zjištěních dotčené studie vyplynulo, že výrobci považují jakékoli rozšíření svých povinností ohledně sdělování informací o nebezpečných látkách navazujícím dodavatelskému řetězci za neopodstatněnou zátěž, zejména pro malé a střední podniky.

6. Závěry

Stávající harmonizované technické specifikace stavebních výrobků zahrnují všechny aspekty vlastností výrobku ve vztahu k platným právním předpisům týkajícím se látek na vnitrostátní a evropské úrovni.

Normalizační opatření provedená v rámci mandátu M/366 při vypracování metod evropského posouzení mimo jiné zahrnují vytvoření právních předpisů týkajících se obsahu nebezpečných látek na vnitrostátní a evropské úrovni. Očekává se, že tvůrci norem brzy zavedou tyto metody posuzování do harmonizovaných evropských norem a že je budou rovněž používat orgány EOTA v evropských dokumentech pro posuzování (EAD).

Výrobce je tedy povinen poskytnout požadované informace o vlastnostech výrobku, a to případně i o obsahu látek, v prohlášení o vlastnostech (DoP). Tím se zajistí dostupnost těchto informací pro všechny následné uživatele výrobku. Nařízení o stavebních výrobcích vyžaduje, aby výrobce poskytl spolu s prohlášením o vlastnostech i informace požadované článkem 31 (bezpečnostní list u výrobků, které jsou samy nebezpečnými látkami nebo směsmi¹⁹) či článkem 33 (dostatek informací umožňujících bezpečné použití, včetně alespoň jména látky, pokud výrobek obsahuje látku SVHC v koncentraci vyšší než 0,1 % hmotnostních) nařízení REACH.

Podle čl. 6 odst. 5 CPR musí být tyto informace poskytovány spolu s prohlášením o vlastnostech. Tyto informace (bezpečnostní listy k nebezpečným látkám nebo informace o nebezpečných látkách obsažených ve stavebním výrobku) se proto ke stavebním výrobkům přikládají ve všech článcích dodavatelského řetězce až po konečného uživatele (dodavatel, pracovník a spotřebitel).

Informace podle nařízení REACH, jež musí výrobce případně poskytnout, zohlední ochranu uživatelů, pracovníků a spotřebitelů. Jakékoliv budoucí rozšíření nařízení REACH na další látky bude automaticky ukládat výrobcům stavebních výrobků povinnost šířit příslušné informace, a držet tak krok s vědeckým pokrokem.

Podobně se vývojem v daném odvětví na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU bude řídit i mandát M/366 a následné vypracování norem používaných při uvádění vlastností stavebních výrobků.

S ohledem na to, že mají být poskytovány pouze informace podle článků 31 a 33 nařízení REACH a že chybí explicitní vnitrostátní právní předpisy nebo předpisy EU, které by vyžadovaly, aby prohlášení o vlastnostech obsahovalo další informace, nepředstavují v současné době požadavky podle CPR způsob, jak uživatelům poskytnout informace o obsahu všech nebezpečných látek ve veškerých stavebních výrobcích, neboť bezpečnostní list je spolu s prohlášením o vlastnostech poskytován pouze, pokud to nařízení REACH vyžaduje.

Prohlášení o vlastnostech dodané spolu s informacemi podle nařízení REACH, jak stanoví čl. 6 odst. 5 CPR, může představovat užitečný nástroj, jak například díky informované volbě uživatelů a spotřebitelů dosáhnout cílů vyšší úrovně ochrany lidského zdraví a životního

¹⁹ Ohledně podrobností o oblasti působnosti článku 31 REACH viz výše kapitola 3.

prostředí či udržitelného využívání zdrojů mj. prostřednictvím recyklace a opětovného použití.

Nezávislá studie o konkrétních potřebách poskytování informací o obsahu látek ve stavebních výrobcích se zabývala několika systémy a ustanoveními právních předpisů, které využívají informace o obsahu látek ve výrobcích. Většina těchto schémat by se uplatnila v kombinovaném přístupu založeném na obsahu/emisích se zaměřením na emise ze stavebních výrobků. Jelikož studie byla skutečně provedena pouze jako průzkum a přehled příslušných systémů, nezabývala se jednotlivými systémy a ustanoveními systémů, která by mohla být doporučena jako rozšíření stávajících povinností podle čl. 6 odst. 5, ani je nehodnotila. Kvůli nedostatku podrobných informací poskytovaných hodnocenými systémy není možné vyvozovat podrobnější závěry o obsahu látek (kromě látek SVHC).

Výrobci stavebních výrobků, zejména z řad malých a středních podniků, kteří se průzkumu zúčastnili, naopak považují jakékoliv rozšíření stávajících povinností poskytovat informace za značnou a neopodstatněnou zátěž.

Evropská komise má za to, že z hlediska konsolidace vnitřního trhu se stavebními výrobky v rámci provádění nařízení (EU) č. 305/2011 konkrétní potřebu poskytování informací o obsahu nebezpečných látek ve stavebních výrobcích dostatečně řeší stávající ustanovení nařízení o stavebních výrobcích, zejména článek 4, ve spojení s čl. 6 odst. 5. Měla by však být posouzena potřeba dalších možností, jak informovat koncové uživatele o přítomnosti látek ve stavebních výrobcích, a zajistit tak vysokou úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků používajících stavební výrobky i uživatelů staveb, a to i s ohledem na požadavky na recyklaci a opětovné použití jejich částí nebo materiálů, a v případě potřeby by se jí měly zabývat příslušné nástroje dostupné v rámci právních předpisů EU.

Je nutné zdůraznit, že výše uvedené závěry týkající se provádění nařízení (EU) č. 305/2011 nijak neovlivňují možnost Komise, s ohledem na jiná ustanovení Smlouvy o fungování EU než článek 114, přistoupit k vhodné legislativní iniciativě.